

Pārsteidzoši piemēroti cilvēki (Plkv. O. Kalpaka un Latvijas brīvības cīnītāju piemiņai)

Un Tas Kungs sacīja uz Samuēlu: "Cik ilgi tu būsi noskumis par Saulu, ka Es esmu to atmetis, lai viņš vairs ilgāk nebūtu ķēniņš pār Israēlu? Pildi savu ragu ar eļļu un sataisies ceļam. Es tevi sūtīšu pie Isaja, šī bētlemieša, jo no viņa dēliem Es esmu izraudzījis Sev ķēniņu." ² Bet Samuēls sacīja: "Kā es varu iet? Tiklīdz Sauls to dzirdēs, tā viņš mani nogalinās!" Tad Tas Kungs sacīja: "Ņem sev līdzīgu jaunu teli no liellopiem un saki: es esmu nācis nest kaujamo upuri Tam Kungam." ³ Un ielūdz arī Isaju upura mielastā, tad Es tev darīšu zināmu, kas tev būs jādara, jo tev būs jāsvaida tas, kuru Es tev norādīšu." ⁴ Un Samuēls tā darīja, kā Tas Kungs bija viņam sacījis, un nogāja uz Bētlemi. Tad viņam pretī nāca pilsētas vecaji, aiz bailēm trīcēdami un jautādami: "Vai tu nāc miera nolūkā?" ⁵ Un viņš atbildēja: "Miera labad gan! Es esmu atnācis, lai Tam Kungam nestu kaujamo upuri; šķīstieties un piedalieties kopā ar mani kaujamā upura mielastā." Un viņš svētīja Isaju un viņa dēlus un ielūdz viņus upura mielastā.

⁶ Un notika, kad viņi bija atnākuši, tad viņš uzlūkoja Ēliābu un domāja: tiešām, šis gan būs tas, kas Tā Kunga priekšā ir Viņa svaidītais. ⁷ Bet Tas Kungs sacīja Samuēlam: "Neskaties uz viņa ārējo izskatu, nedz uz viņa garumu, nedz uz viņa augumu: viņu Es neesmu izraudzījis, jo Dievs neskatās tā, kā redz cilvēki; cilvēks redz, kas parādās viņa acīm, bet Tas Kungs uzlūko sirdi." ⁸ Tad Isajs pieaicināja Abinadabu un lika tam iet Samuēla priekšā; bet viņš sacīja: "Arī viņu Tas Kungs nav izredzējis." ⁹ Tad Isajs lika Šamam nākt priekšā. Bet viņš sacīja: "Arī viņu Tas Kungs nav izredzējis." ¹⁰ Un tā Isajs izveda Samuēla priekšā savus septiņus dēlus, bet Samuēls sacīja: "No šiem Tas Kungs nevienu nav izredzējis." ¹¹ Tad Samuēls jautāja Isajam: "Vai visi jaunekļi še bijuši?" Un viņš sacīja: "Vēl ir atlicis tikai pats jaunākais, bet tas ir avju gans." Tad Samuēls sacīja Isajam: "Nosūti un liec viņu atvest šurp; mēs neapsēdīsimies, iekāms viņš nebūs atnācis." ¹² Tad viņš nosūtīja un lika to atvest. Un tas bija iesārtiem vaigiem, skaistām acīm un labu izskatu. Tad Tas Kungs sacīja: "Celies! Svaidi to, jo tas ir viņš!" ¹³ Tad Samuēls ņēma savu eļļas ragu, un viņš to svaidīja viņa brāļu vidū. Un, sākot no šīs dienas, Tā Kunga Gars nāca ar spēku pār Dāvidu un palika arī turpmāk viņā. Un Samuēls cēlās un aizgāja uz Rāmu. (1. Samēla grāmata 16:1-13)

Cik pārsteidzoši! Praviētis Samuēls bija gājis meklēt Dieva izredzēto nākamo Izraēlas ķēniņu. Viņš meklēja ķēniņa *tipu* - iespaidīgu vīrieti ar ķēniņa stāju, kas fiziski spēcīgs, intelektuāli apdāvināts, garīgi saprātīgs, diplomāts un ģenerālis, administrators un karavīrs. Dievs Samuēlu bija sūtījis šajā uzdevumā, un varam piedomāt, ka Samuēls meklēja tādu cilvēku, kas būtu Dieva izvēles cienīgs!

Varēja domāt, ka Samuēls un Izraēlas tauta būtu mācījušies no savas pirmās pieredzes ar ķēniņa izvēli. Atceraties, Izraēlas tautai nebija ķēniņa. Tauta bija organizēta divpadsmit cilšu „federācijā”, kuru morālā un – ja pat tā varētu teikt – administratīvā vadība nāca no soģiem un praviešiem, kuru autoritāte bija pamatota tautas atziņā, ka viņi bija Dieva izredzēti. Tomēr, soģi un pravieši bija tikai cilvēki, un Bībeles liecība rāda, ka tie nebija vienmēr nedz labi nedz taisnīgi.

Tā bija noticis ar pravieti Samuēlu, un 1. Samuēla grāmatas 8 nodaļā par viņu ir teikts, ka tad, kad viņš pats kļuva vecs, *viņš iecēla abus savus dēlus par soģiem Israēlā....*³ *Bet viņa dēli nestaigāja viņa ceļos, bet dzinās pēc mantas, tie pieņēma uzpirkšanas dāvanas*

un grozīja tiesu. (1. Sam 8:1-3) Tāpēc Israēla tautas vecajie ⁴sanāca kopā un devās pie Samuēla uz Rāmu. ⁵ Un viņi tam sacīja: "Redzi, tu esi kļuvis vecs, un tavi dēli nestaigā tavos ceļos, tādēļ iecel mums tagad ķēniņu, kas lai mūs tiesā, kā tas ir visām tautām." (1. Sam 8:4-6)

Ir nozīmīgi vērot, ka tauta grib ķēniņu, ne tāpēc ka tāda valdība būtu taisnīgāka vai veicinātu tautas labklājību, bet tā *tas ir visām tautām*. No paša sākuma, ķēniņu izvēle nav darīta kādu morālu labumu dēļ, nedz kādu citu augstāku mērķu dēļ, *bet tāpēc ka citām tautām ir ķēņini*, un Israēlas tauta gribēja būt tāda pati, kā citas – vismaz no ārējas valdības formas.

Samuēls gan tautu brīdināja, ka ķēņinam būs liela vara pār valdīto tautu:

viņš ņems jūsu dēlus par braucējiem saviem ratiem un ... un citiem viņš liks, lai tie apartu un arī nopļautu viņa laukus, un vēl citiem, lai tie darina gan kara ieročus, gan ratu piederumus. Un jūsu meitas viņš ņems, lai tās gatavotu ziedes, būtu par virējām un par cepējām. Un jūsu labākos tīrumus, jūsu vīna dārzus un jūsu eļļas kokus viņš atņems jums un dos saviem kalpiem. Arī no jūsu druvām un no jūsu vīna dārziem viņš ņems desmitās tiesas nodevu un to nodos saviem ierēdņiem un saviem kalpotājiem. Viņš ņems arī jūsu kalpus un jūsu kalpones, un jūsu labākos jaunekļus, un jūsu ēzeļus, un ar tiem viņš veiks savus darbus. No jūsu sīklopiem viņš ņems desmito tiesu, un jūs būsiet viņam par kalpiem.
(1Sam 8:11-17)

Izklausās kā *Revenue Canada!* Samuēls zināja, ka valdības *forma* nav tik svarīga, kā *valsts un valdnieku* principi. Tomēr, tauta negribēja klausīt pravieša brīdinājumam un vēlējas sev ķēņinu. Un tā kā viņiem vairāk rūpēja valdības *forma*, nav pārsteigums ka, izvēlot ķēņinu, tauta arī vadījās pēc ārējā izskata, ne pēc iekšējā satura. Tā par Israēlas pirmo ķēņinu iecēla jaunu vīrieti vārdā Saulu, ne tādēļ, ka viņš bija sevišķi gudrs, vai labs administrators, bet, *Sauls bija skaists jauneklis, un visā Israēlā nebija neviena vīra, kas būtu bijis labāka izskata nekā viņš; veselu galvas tiesu viņš bija lielāks kā visi citi tautā.* (1. Sam 9:2)

Sauls tika iecelts par ķēņinu, jo viņš *izskatījās* kā tauta domāja ķēņinam vajadzētu izskatīties! Tādēļ arī nevajadzētu būt pārsteigtiem zināt, ka Sauls nebija sevišķi labs ķēņinš. Un beidzot, lietas kļuva tik sliktas, ka Dievs pavēlēja vecam pravietim Samuēlam iet meklēt jaunu ķēņinu, lai atvietotu Saulu.

Bet liekas, ka Samuēls un tauta arvien bija saistīti pie šī ķēņinu ārējā tēla, un nespēja izprast, ka tautai nebija vajadzīgs cilvēks, kas *izskatījās* kā ķēņinš, bet gan bija vajadzīgs cilvēks, kura sirdī un prātā bija tautai patiesi vajadzīgās dotības: taisnība, drosme, gudrība, mīlestība un žēlastība. Tāpēc, Dievs atgādināja Samuēlam, uzrunādams viņa sirdi: ⁷ *"Neskaties uz viņa ārējo izskatu, nedz uz viņa garumu, nedz uz viņa augumu:*

viņu Es neesmu izraudzījis, jo Dievs neskatās tā, kā redz cilvēki; cilvēks redz, kas parādās viņa acīm, bet Tas Kungs uzlūko sirdi." Un tāpēc arī visi bija pārsteigti, ka Dievs izvēlējās gana puisī Dāvidu, lai tas kļūtu par Israēlas ķēniņu.

Man liekas, ka līdzīgu pārsteigumu izjuta vairāki latvieši, kad 1918. gada 20. decembrī, korporācijas Selonijas un Tālavijas ierosmē, radās Studentu rota, kurā iestājas 216 vīri, no tiem 105 korporāciju locekļi.¹ Nebija daudz citi, kas ticēja šī mazā pulka spējai izglābt tautu. Nebija daudzu, kuri vispār varēja saredzēt Latvijas nākotni. Vēsturnieks Edgars Andersons rakstīja, par šīm liktenīgajām decembra dienām:

*nebija drosmīga vadoņa un ticības stiprinātu karavīru. Gandrīz ikviens domāja tikai par savas dzīvības un mantas glābšanu, vai nu bēgot, vai meklējot panākt „saprāšanos” ar lieliniekiem.*²

Lai atkāptos no lieliniekiem un iegūtu laiku veidot contra-ofensīvu, 3. janvārī rītausmas agrā stundā, Oskara Kalpaka vadībā no Rīgas izsoļoja 220 latviešu karavīri, un 216 vīru Studentu rota. Ja kāds šo vīrus vēroja, tad droši vien tas bija arī ļoti mazu ticību viņu spējai kaut ko jēdzīgu panākt. Kā Edgars Andersons liecina: *Šī nelielā vienība vēl ticēja neatkarīgai Latvijas valstij, kas šajā brīdī [citiem] jau šķita neiedomājama fantazija...Neviens tobrīd nevarēja iedomāties, ka gadu laikā no šīs 436 vīru grupiņas izaugs nacionālā Latvijas armija – 75,000 vīru!*³ Tobrīd neviens to nevarēja iedomāties, jo varbūt redzēja tikai to ārējo, - tikai to mazo pulciņu, tikai šo brāļu bandiņu, sastādītu no studentiem un citiem brīvprātīgiem, un tikai dažu nobriedušu karavīru.

Bet kad 5. janvārī Jelgavā Pulkvedis Oskars Kalpaks savas vienības apvienoja Atsevišķajā bataljonā, tad gribētu ticēt, ka viņš un šī bataljona vīri sevī redzēja to, ko citi nespēja tajā brīdī redzēt, bet ko visi citi tikai vēlāk atzina. Gribētu ticēt, ka viņi viens otru redzēja līdzīgi, kā Dievs bija tajā sendienā mudinājis pravieti Samuelu saredzēt cilvēku: *"Neskaties uz viņa ārējo izskatu, nedz uz viņa garumu, nedz uz viņa augumu:..., jo Dievs neskatās tā, kā redz cilvēki; cilvēks redz, kas parādās viņa acīm, bet Tas Kungs uzlūko sirdi."* Šajās Latvijas valstij liktenīgajās dienās, ārējais nebija nozīmīgs, - bataljona skaits nebija nozīmīgs, nedz uniforma, nedz kas cits ārīšķīgs. Gan nozīmīgs bija, kas atradās cilvēku sirdīs. Un Kalpaks un viņa bataljona vīri varēja skatīties viens otrā, un redzēt ne to ārīšķīgo mazumu un trūkumu, bet to iekšējo spēku un bagātību, kas viņos bija.

¹ Edgars Andersons, *Latvijas Vēsture 1914-1920*, (Daugava: Stockholm, 1967), 360.

² Andersons, *Latvijas Vēsture 1914-1920*, 379.

³ Andersons, *Latvijas Vēsture 1914-1920*, 379.

Tie bija pārsteidzoši piemēroti cilvēki, un tauta drīz vien arī to atzina, ne tādēļ, ka šiem studentiem un karavīriem bijā kādas ārišķīgas raksturības, kas iegūtu tautas apbrīnu un piekrišanu, bet viņu cīņas drosmē tika apliecināts iekšējs spēks un ticība – un viņi paši varēja saredzēt tautas dvēseles potenciālu, - kuram ne daudz citi tajās dienās neuzdrīkstējās ticēt. Un katram mūsu tautas laikmetam un vajadzībai būs citi, tikpat pārsteidzoši piemēroti. Esmu pats pārliecināts, ka mūsu tautas nākotni nodrošināsim un veiksīm ne ar parastiem ieročiem un ne ar bruņotiem kara spēkiem, bet ar citai cīņai pārsteidzoši piemērotiem cilvēkiem un līdzekļiem – ar rakstnieku un tēlotāju izdomu, ar gudru un taisnīgu tautsaimniecību, - ar kompjuātera pelīti!

Mēs šodien pieminam pulkvedi Oskaru Kalpaku un visus Latvijas brīvības cīnītājus. Viņi bija mūsu tautas likteņu stundai *pārsteidzoši piemēroti cilvēki*, ne kādu ārišķīgu iemeslu dēļ, bet tādēļ, ka viņi sevī un tautas sirdī redzēja to, ko citi tajā brīdī vēl nespēja saredzēt, bet ko mūsu tauta šodien ir mantojusi, un par ko šie varoņi saņem mūsu dziļāko pateicību. Viņa pieminēšana mums atkal atgādina, ka Dievs prāts tiek mums atklāts pārsteidzošā veidā bieži vien caur mums neparastiem, izciliem cilvēkiem. Droši vien, Kalpaka bataljona vīri paši būtu bijuši ļoti pārsteigti, redzēt, ka sieviete kļuvusi par Latvijas valsts prezidenti. Ja šo pasauli un mūsu dzīvi redzam aizvien ar ierasto skatu, ar mūsu aizspriedumiem un iegribām, tad nekad neredzēsīm tās iespējas, kuras Dievs grib mums atklāt.

Mūsu evaņģelija stāstā par cilvēku, kas no dzimšanas bija akls, Jēzus dod redzi cilvēkam, kurš tagad var „redzēt” un saprast to, ko citi nespēja. Tie, kuri domāja, ka viņi redz un saprot, beidzot ir spiesti paši par sevi vaicāt: *"Mēs taču neesam akli?"* (Jņ. 9:40) Dievs mūs pārsteidz, lai atveram acis un neesam vairs akli un redzam Viņa pārsteidzošo darbību mūsu pašu un mūsu tautas dzīvē.

*Prāvests emer. Dr. Fritz Traugott Kristbergs
4. svētdienā Ciešanu laikā, 2005. gada 6. martā
Plkv. O. Kalpaka un Latvijas brīvības cīnītāju piemiņā
Sv. Jāņa baznīcā Toronto.*